

Nr 24

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande obligatorisk semester mellan jul och nyår.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 595, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Bengtson* hemställt "att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att en utredning måtte företagas om införandet av en semestervecka mellan jul och nyår".

Gällande rätt

Enligt 7 § i 1963 års semesterlag utgår i princip semester med två dagar för varje kalendermånad av kvalifikationsår. Vissa arbetstagare med radiologiskt arbete har enligt en särskild lag rätt till tre semesterdagar för varje kalendermånad av kvalifikationsåret. I 10 § semesterlagen stadgas, att arbetsgivaren äger bestämma, när semestern skall utgå; dock att semestern, om arbetstagaren ej begär annat, såvitt möjligt bör förläggas till sommartid. Enligt samma lagstadgande är arbetstagaren berättigad utfå semestern — i den mån den ej överstiger fyra veckor — i ett sammanhang. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1963, vilket innebär att fyraveckorssemestern ej tillämpas fullt ut förrän år 1965.

Historik

Genom lag den 17 juni 1938 om semester, vilken trädde i kraft den 1 juli samma år, blev i vårt land första gången arbetstagares rätt till viss tids årlig ledighet med bibehållen lön reglerad i lag. Semestern utgick med en dag för varje kalendermånad av kvalifikationsår. Arbetsgivaren hade enligt lagen rätt att bestämma tidpunkten för arbetstagarens semester. Om icke överenskomelse träffades med arbetstagaren om uppdelning av semestern skulle semestern utgå i ett sammanhang. Denna regel gällde dock icke beträffande arbetstagare i jordbruk jämte vissa andra kategorier.

År 1945 antogs en ny semesterlag. I den nya lagen bibehölls den tidigare lagens regler om semesterns förläggning och längd i huvudsak oförändrade. En uttrycklig rekommendation till arbetsgivaren att förlägga semestern till sommartid infördes emellertid, varjämte den tidigare specialregleringen för anställda inom jordbruket m. fl. upphävdes.

Genom lagstiftning 1946 bereddes arbetstagare, som ej uppnått 18 år, möjlighet att förvärva tre veckors årlig semester. Dessutom utsträcktes semestertiden

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 9 saml. 2 avd. Nr 24

till tre veckor för vissa arbetstagare med pressande och hälsofarligt arbete samt till sex veckor för arbetare sysselsatta med radiologiskt arbete. Genom lag den 25 maj 1951 angående ändring i 1945 års semesterlag bestämdes, att den lagstadgade semestern för alla av lagen omfattade arbetstagare skulle utgå med en och en halv dag i månaden i stället för som tidigare med en dag i månaden. I samband härmed stadgades rätt för arbetsgivaren att även utan arbetstagarens samtycke dela treveckorssemestern i två delar, av vilka den ena dock ej fick omfatta kortare tidrymd än tolv dagar.

År 1956 ändrades semesterlagstiftningen så att den lagstadgade semestern skulle utgå i ett sammanhang, om annat ej överenskomms mellan arbetsgivare och arbetstagare. Därest arbetstagaren enligt avtal hade rätt till längre semester än 18 dagar, ägde dock arbetsgivaren, om annat ej avtalats, förlägga semestern till två skilda perioder, av vilka den ena skulle utgöra minst 18 dagar.

I proposition nr 68 år 1963 föreslogs den nu gällande semesterlagen. Beträffande det ekonomiska utrymmet för att ta det föreslagna steget mot utökning av fritiden uttalade föredragande departementschefen i propositionen att den föreslagna förlängningen av semestern, som från produktionens synpunkt motsvarade en förkortning av veckoarbetstiden med en timme, icke i och för sig kunde utgöra något hinder för fortsatt ekonomisk expansion. Däremot skulle reformen enligt departementschefens bedömning komma att verka begränsande för löneökningar. Den insikt i ekonomiska ting och den ansvarskänsla som var utmärkande för de stora organisationerna på arbetsmarknaden borgade enligt departementschefens uppfattning för att arbetsmarknaden skulle kunna inrätta sig efter fyraveckorssemestern på ett sådant sätt, att reformen inte skulle hämma vårt näringslivs utvecklingsmöjligheter och internationella konkurrenskraft. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 40 anslöt sig andra lagutskottet till departementschefens uppfattning och avlog i följd därav en motion med avslagsyrkande å propositionen, i vilken motion uttrycktes farhågor för negativa verkningar av reformen, bl. a. för näringslivet. Angående semesterns förläggning anförde utskottet:

Det bör därför framhållas, att de föreslagna reglerna om semesterns förläggning icke är tvingande utan lämnar utrymme såväl för kollektiva som enskilda överenskommelser om uppdelning och förläggning av semestern. I vilken utsträckning denna avtalsfrihet kommer att utnyttjas för överenskommelser om uppdelning av semestern är svårt att förutsäga. Det kan emellertid inte anses uteslutet att det i många fall finnes intresse hos såväl arbetsgivare som arbetstagare för att någon del av arbetstagarnas semester förläggas till annan tid än sommarmånaderna.

Utskottet

Genom den under fjolåret antagna nya semesterlagen beslutades utsträckning av semestern från tre till fyra veckor. Den nya lagstiftningen får i fråga om semesterns längd full effekt först 1965. Enligt semesterlagen har arbets-

givare rätt att bestämma tidpunkten för semester. Arbetstagare kan emellertid fordra att semestern skall utgå i ett sammanhang.

I förevarande motion hemställes att frågan om införande av ytterligare semester förlagd till tiden mellan jul och nyår måtte utredas. Motionären framhåller, att arbetstiden mellan de båda helgerna är föga effektiv och att det ej skulle bereda några större olägenheter att göra denna tid till "en obligatorisk semestervecka".

Spörsmålet om på vilket sätt en ytterligare arbetstidsförkortning bör uttagas och frågor om arbetstidens förläggning i samband med helger torde falla inom ramen för vad 1963 års arbetstidskommitté har att utreda. Utskottet finner icke anledning att ta ställning till dessa problem innan resultatet av utredningens arbete föreligger. Med hänvisning härtill får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 595, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1964

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Axel Svensson, fru Carlqvist, herr Lars Larsson, fru Nilsson, herrar Nyman, Hübinette och Thorsten Larsson*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors*, fröken Wetterström, herrar Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje*, Fredriksson, fru Eriksson i Ängelholm och herr Gustavsson i Alvesta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.